

Bırakın çocuğunuz

GÜNEŞİ

maviye boyasın

Bırakın çocuğunuz güneşi maviye boyasın, gökyüzünü kırmızı renkte hayal etsin. Tahta parçasından kayık, karton kutudan uçak yapсын ki yetişkin birey olduğunda karşılaştığı problemler karşısında alternatif çözümler üretebilsin. Davranış Bilimleri Enstitüsü'nden klinik psikolog Gülşah Ergin ve Ayşegül Moral, hayal gücü gelişmiş çocukların ileride sorunlarla karşılaştıklarında nasıl davranış sergileyeceklerini anlattı ve hayal gücünü geliştirmek için birtakım öneriler verdi.

sibel.ates@aksam.com.tr

SİBEL ATEŞ YENGIN

Uzman Klinik Psikolog Gülşah Ergin:

Hayal gücü, zihnin hayal edebilme yani olmayana ya da görülemeyeni zihninde canlandırabilme becerisidir. Ve tüm çocuklarda doğuştan vardır. Bu zamanla ya gelişir ya da körelir. Buna yön veren en önemli faktör ailedir. Bu noktada anne-babalar tarafından yapılan en büyük hata çocuklarına "olması gereken"i öğretmeye çalışmaktır. Yani güneşi maviye, gökyüzünü sarıya boyayan bir çocuğu hata yapmış olarak algılayıp onu düzeltmeye çalışmak, eleştirmek daha da kötüsü bunun için ona kendini suçlu hissettirmek. Halbuki hayal gücünde sınır yoktur; orada güneş mavi de olabilir, yeşil de. Bu tarz yanlışlara düşen anne-babalar çocuklarda doğal olarak bulunan bu yeteneği kullanmalarını engellemiş ve uzun vadede de onu köreltmış olurlar. Bu durum, çocuğun özgün fikirler bulma ve problem çözme gibi başka becerilerini geliştirebilmesinde ciddi bir tehdit oluşturur. Hayal gücü destek-

lenmemiş bir çocuğun orijinal fikirler üretebilmesi ya da yaşamda karşılaştığı problemlere karşı alternatif çözüm yollarını düşünüp uygulayabilmesi de çok zordur. Çocukların hayal güçlerini desteklemek için izlenebilecek en doğru yol onlara uyarıcı açısından zengin ortamlar sağlamak olacaktır. Bu, çocukların mümkün olduğunca farklı renklerle iç içe olması, farklı sesler duyması, farklı materyallerle dokunması gibi beş duyu oramıyla keşfedebileceği, olabildiğince değişik öğrenme ortamlarının sağlanması demektir. Böyle ortamda yetişen çocukların iç dünyası zenginleşir ve dış dünyaya karşı duyarlılığı artar.

2-3 yaşından sonra dil ve zihinsel gelişime bağlı olarak çocuk, soru sorarak ve oyun oynayarak dünyayı keşfeder. Gösterilmesi gereken en doğru yaklaşım sorulara uygun bir şekilde yanıt vermek ya da kendisinin bulması için ona yardımcı olmak olacaktır. Ayrıca sınırlar, kurallar koymadan, içinden geldiği gibi oyun oynaması için teşvik etmek de çocuğun aktif öğrenmesini ve hayal gücünü geliştirecektir. Böylelikle merakını ortaya koyabilen, fikirlerini ifade edebilen ve yaparak-yaşayarak öğrenen çocuk, özgüveni yüksek bir birey olacaktır.

HAYALİ OYUNLAR

Uzman Klinik Psikolog Ayşegül Moral:

Çocukların bir yetişkin tarafından kısıtlanmadan ve herhangi bir şey öğrenme kaygısı yaşamadan serbestçe oynadıkları hayali oyunlar,

gelişimin çok önemli bir parçasını oluşturur. Gelişimsel süreçlere bakıldığında çocuğun hayal gücü gelişiminin oyun kurma becerilerinin gelişimiyle paralel olduğu görülür. İlk yıllarda çocuk fiziksel becerilerine dayanan oyunlar oynarken daha sonraki yıllarda bu oyunlar yerini somut ve soyut oyunlara bırakır. İlk dönemlerde çocuklar hareket becerilerine yönelik olarak atma, tutma, koşma oyunlarını daha çok oynar ve zevk alırlar. Sonraki yıllarda yavaş yavaş sembolik oyunlar oynamaya başlar. Zihin ve dil gelişimine paralel olarak gelişen soyut düşünme becerisi hareketli oyunlardan hayali oyunlara geçişin temelidir. Hayali oyunlara çocuklar, en yakınlarındaki kişileri taklit ederek başlar.

Telefona konuşmak, çocuk bakmak ve yemek yapmak gibi oyunlar hayali oyunlardır. Çocukların taklit etmelerine dayalı olduğu için bu oyunlara "-miş gibi" oyunlar da denir. Bu hayali oyunlar ilerleyen yaşlarda çok daha karmaşık ve zeka pırıltıları olan hayali oyunlara dönüşür. Çocuklar artık bu dönemde nesnelere gerçek amaçları dışında kullanmaya başlarlar. Boş bir kutu bebek evine dönüşebilirken, bir tahta parçası kayık olabilir. Bu tür oyunlardaki konu ve roller çocuğun düşünce akışına göre şekillenir ve

sürekli değişerek oynamaya devam edilir. Bu tür oyunlar çocuğun hayal gücünü ortaya çıkar. Çocuk artık "Anne sen öğretmen ol" diyerek kendisine ve çevresine uygun gördüğü rolleri verir. Çocuğun gerçek hayattan edindiği deneyimler hayal güçleriyle birleşir ve onların kontrol ettiği bir hayal dünyasının ortaya çıkmasına yardımcı olur.

"Dreamstalk Platformu" nun Yöneticisi ve Koc Üniversitesi öğretim üyesi Semih Yalman:

OYUNLA İÇ İÇE ÇOCUKLAR

Büyüdüncü hayal kurmuyoruz çünkü olmadığımız insan olmaya yönlendiriliyoruz. Toplum ve aile bizi kendi korku ve ihtiyaçları doğrultusunda kalıba sokmaya programlı. Halbuki ego değil eco sistemin parçası olan bizler hayallerimiz doğrultusunda oluşmalıyız. Böylelikle bireysel

ve bütünsel fayda ve farkımız ortaya çıkacaktır. Çocukların hayal dünyalarını geliştirmek için onları gözlemlemeli ve duyararak dinlemeliyiz. "Saçma, ne gerek var" gibi sevk kırıcı sözler yerine teşvik eden cümlelerle yaklaşmalıyız. Kabiliyet ve hayalleriyle buluşacakları ortamlara sokmalıyız. Okul, spor, sanat, oyun, bilim çocuklarla iç içe olmalı. Tematik okullar oluşmalı. En önemlisi çocuklarımız oyunla ve onun içinde oluşturdukları hayale teşvik edilmeli.